

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 445

Aktywa finansowe

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2016

Redakcja wydawnicza: Dorota Pitulec, Aleksandra Śliwka
Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz
Korekta: Barbara Cibis
Łamanie: Małgorzata Myszowska
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach internetowych
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2016

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-609-1

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail:econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	7
Halina Buk: Modele biznesu jako podstawa klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych / Business model as the basis for the classification and measurement of financial assets	9
Jolanta Chluska: Informacyjne aspekty wykazania akcji własnych w sprawozdaniu finansowym / Informational aspects of reporting of own shares in the financial statements of a company	18
Patrycja Chodnicka-Jaworska: Zapowiedzi zmian ratingów banków a zmiany cen akcji / Announcements of banks' credit ratings changes and stock prices changes	27
Maciej Frendzel: Dobrowolna wycena aktywów finansowych w wartości godziwej przez podmioty finansowe notowane na GPW w Warszawie / Voluntary measurement of financial assets at fair value by financial companies listed on the Warsaw Stock Exchange	37
Łukasz Furman: Finansowe instrumenty pochodne jako narzędzie optymalizacji podatkowej / Derivative financial instruments as a tool for tax optimization	48
Witold Furman: Podatkowe aspekty w zakresie terminologii oraz wyceny aktywów finansowych w kontekście regulacji bilansowych / Tax aspects in the field of the terminology and the valuation of financial assets in the context of balance sheet adjustment	60
Magdalena Głębocka: Polityka rachunkowości w obszarze aktywów finansowych jednostek sektora finansów publicznych / Accounting policy in the area of financial assets of public finance sector units	71
Waldemar Gos, Stanisław Hońko: Kwalifikacja do aktywów finansowych i jej wpływ na wycenę bilansową / Qualification of the financial assets and its impact on their measurement after recognition	85
Yury Karaleu: Miejsce zabezpieczeń w systemie zarządzania ryzykiem finansowym oraz w rachunkowości instrumentów finansowych / Definition of hedging in the system of financial risk management and for the accounting of financial instruments.....	98
Joanna Koczar: Aktywa finansowe „źle obecne” w rosyjskiej rachunkowości / “Incongruous” presence of financial assets in Russian accounting	111
Tomasz Kondraszuk: Zasada neutralności podatku od wartości dodanej (VAT) w rolnictwie / The principle of the neutrality of value added tax (VAT) in agriculture	123

Joanna Krasodomska, Bogusław Waclawik: Ocena zgodności z MSSF informacji dotyczących instrumentów finansowych ujawnianych przez emitentów papierów wartościowych w latach 2009-2015 / An assessment of the compliance with the IFRS of information on financial instruments disclosed by issuers of securities in 2009-2015.....	140
Iwona Kumor, Lucyna Poniatowska: Użyteczność informacji sprawozdawczej o środkach pieniężnych w ocenie sytuacji finansowej na przykładzie spółki z branży turystycznej / The usefulness of information from financial statement about cash in the assessment of financial condition on the example of the company with tourism sector	160
Irina A. Lukyanova, Anastazja Piekarska: Rachunkowość aktywów finansowych w prawie bilansowym Republiki Białorusi i MSSF / Accounting of financial assets in the accounting law of the Republic of Belarus and IFRS	173
Edward Pielichaty: Nowe wymagania w zakresie klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych / New requirements regarding the classification and evaluation of financial assets	191
Piotr Prewysz-Kwinto, Grażyna Voss: Prezentacja i ujawnianie informacji o aktywach finansowych w sprawozdaniach finansowych wybranych grup kapitałowych notowanych na GPW w Warszawie / Presentation and disclosure concerning financial assets in the financial statements of selected capital groups listed on the Warsaw Stock Exchange.....	201
Anna Spoz, Mariusz Sokolek: Rachunkowość podatkowa instrumentów finansowych – pożyczka w działalności przedsiębiorstw / Tax accounting for financial instruments – a loan in enterprises' activities	214
Joanna Surlejewska: Rozliczenia płatnicze w grupie kapitałowej wykorzystującej cash pooling – wybrane problemy / Payment transactions in a capital group with the use of cash pooling – selected problems	222
Tatjana Verezubova: Aktywa finansowe białoruskich zakładów ubezpieczeniowych w aspekcie prawa bilansowego i podatkowego / Financial assets of Belarusian insurance organizations: accounting and taxation.....	235
Aneta Wszelaki: Zasady wyceny należności kredytowych w bankach w świetle regulacji MSR/MSSF / Valuation rules of receivables credit in banks on the basis of IAS/IFRS	247

Wstęp

Globalizacja i związana z nią swoboda przepływu kapitału, a także rosnąca rola sfery finansowej i kryteriów finansowych w funkcjonowaniu gospodarki wiążą się z systematycznym wzrostem liczby podmiotów dokonujących transakcji na rynkach kapitałowych. W efekcie obserwuje się coraz większy wpływ operacji finansowych na wynik finansowy jednostek, szczególnie tych spoza sektora finansowego, jak również wzrost udziału aktywów finansowych w ich majątku.

Cechą charakterystyczną aktywów finansowych jest szerokie zróżnicowanie celów ich posiadania. Mogą one być nabywane w celach inwestycyjnych, oszczędnościowych, spekulacyjnych, jako zabezpieczenie nadmiaru środków lub zabezpieczenie innych transakcji, mogą też służyć zwiększeniu wartości danej jednostki. Niejednorodność celów posiadania aktywów finansowych skutkuje zróżnicowaniem w zakresie ich klasyfikacji. Sposób klasyfikacji natomiast determinuje sposób ich wyceny oraz prezentacji w sprawozdaniu finansowym.

W niniejszej publikacji znalazły się opracowania dotyczące każdego z tych zagadnień. Klasyfikacja, wycena, prezentacja w sprawozdaniu finansowym oraz kwestie podatkowe związane z aktywami finansowymi mają wciąż charakter dyskusyjny i wywołują wiele wątpliwości natury zarówno teoretycznej, jak i praktycznej.

Uwaga autorów została skupiona między innymi na nowym podejściu do klasyfikowania i wyceniania aktywów finansowych, które zaprezentowano w Międzynarodowym Standardzie Sprawozdawczości Finansowej nr 9. Standard ten zasadniczo zmienia dotychczasowe kryteria klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych, które były dotychczas krytykowane za brak przejrzystości i zbyt dużą szczegółowość uregulowania. Nowe zasady klasyfikacji aktywów finansowych mają się opierać na biznesowym modelu zarządzania przyjętym przez kierownictwo jednostki, który może polegać na utrzymywaniu aktywów finansowych w celu uzyskiwania umownych przepływów pieniężnych albo na dokonywaniu ich sprzedaży. Autorzy, którzy podjęli niniejszą tematykę, prowadzą w swoich artykułach dyskusję nad skutkami wprowadzenia nowych kryteriów klasyfikacji, szczególnie w zakresie zasad wyceny, proponując również własne rozwiązania.

Logiczną konsekwencją podjęcia przez kierownictwo jednostki decyzji dotyczących klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych jest ich prezentacja w sprawozdaniu finansowym. Autorzy, którzy przeprowadzili badania w zakresie ujawnień aktywów finansowych dokonywanych przez spółki notowane na warszawskiej giełdzie, jak również na giełdach europejskich zgodnie podkreślają, że zakres i sposób prezentacji informacji o aktywach finansowych jest bardzo zróżnicowany i często nie odpowiada wymogom zawartym w regulacjach prawnych i standardach rachun-

kowości. Utrudnia to istotnie porównywanie sprawozdań finansowych i negatywnie wpływa na ich użyteczność decyzyjną.

W kręgu zainteresowań kilku autorów znalazły się również rozważania nad podatkowym aspektem posiadania aktywów finansowych. Wskazują oni na brak precyzyjnych definicji dotyczących aktywów finansowych w prawie podatkowym, co wywołuje wątpliwości interpretacyjne oraz prowadzi do nadużyć zarówno ze strony podatnika, jak i organów podatkowych. Dlatego też kierownik jednostki, dokonując analizy konsekwencji podatkowych każdej zawieranej transakcji, jest zmuszony do korzystania z interpretacji prawa podatkowego oraz bazy orzeczeń i wyroków sądów administracyjnych, które nie są ze sobą spójne.

Zagadnienia klasyfikacji, wyceny i prezentacji aktywów finansowych w sprawozdaniach finansowych są również aktualne w krajach Europy Wschodniej – na Białorusi i w Rosji. Autorzy artykułów dotyczących tych krajów opisują głównie problemy związane z wdrożeniem i stosowaniem regulacji międzynarodowych, uznając jednocześnie, że wynikają one z niedostosowania lub braku regulacji krajowych w zakresie aktywów finansowych.

W niniejszej publikacji znalazły się ponadto opracowania dotyczące szczególnych zagadnień związanych z aktywami finansowymi, w tym np. wyceny aktywów finansowych posiadanych przez banki czy też polityki rachunkowości w zakresie aktywów finansowych prowadzonej przez jednostki sektora finansów publicznych.

Redaktorzy dziękują autorom za interesującą prezentację swoich poglądów naukowych i wyników badań, a recenzentom za istotne uwagi i opinie. Życzą też czytelnikom wzbogacającej wiedzę lektury.

Zbigniew Luty, Aleksandra Łakomiak, Alicja Mazur

Magdalena Głębocka

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
e-mail: magdalena.glebocka@ue.katowice.pl

POLITYKA RACHUNKOWOŚCI W OBSZARZE AKTYWÓW FINANSOWYCH JEDNOSTEK SEKTORA FINANSÓW PUBLICZNYCH

ACCOUNTING POLICY IN THE AREA OF FINANCIAL ASSETS OF PUBLIC FINANCE SECTOR UNITS

DOI: 10.15611/pn.2016.445.07

Streszczenie: Sektor publiczny obejmuje jednostki o różnej formie organizacyjnej i prawnej, co decyduje o sposobie finansowania ich działalności. Ocena efektywności działania tych jednostek przeprowadzana jest pod kątem prawidłowości dysponowania środkami publicznymi i realizacji wyznaczonych zadań. Sposób pozyskiwania środków finansowych w tych jednostkach, kontrola ich stanu i ruchu są niezwykle ważne. Posiadanie wiarygodnej informacji jest niezbędne do podejmowania racjonalnych decyzji dotyczących alokacji zasobów. Polityka rachunkowości stanowi jeden z obligatoryjnych elementów rachunkowości jednostki determinujących jakość informacji generowanych przez ten system. Właściwie opracowana polityka rachunkowości umożliwia realizację funkcji informacyjnej i kontrolnej rachunkowości w obszarze aktywów finansowych. Do jednostek zobowiązanych do stosowania regulacji Ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości zalicza się również jednostki sektora finansów publicznych. Specyfika zasad finansowania i funkcjonowania tych podmiotów wpływa na kształt polityki rachunkowości. Celem artykułu jest przedstawienie zasad stanowienia i zakresu polityki rachunkowości w obszarze aktywów finansowych w jednostkach sektora finansów publicznych. W opracowaniu dokonano analizy regulacji prawa o rachunkowości i finansach publicznych.

Słowa kluczowe: polityka rachunkowości, aktywa finansowe, jednostki sektora finansów publicznych.

Summary: The public sector includes units of different organizational and legal forms that decide how to finance their activities. Evaluating the effectiveness of their actions is carried out for the reasons of regularity of the transfer of public funds and the fulfilment of the tasks. The way the funds are raised in these units, control of their values and their movement is extremely important. The possession of reliable information is necessary to make rational decisions about the allocation of resources. Accounting policy is one of the mandatory elements of the accounting entity determining the quality of the information generated by this system. A properly developed accounting policy allows to realize information and control function of accounting in the area of financial assets. Entities obliged to apply regulations of the Act of

29 September 1994 on accounting also include the public finance sector. The specifics of the funding rules and the functioning of these entities affect the shape of the accounting policy. The aim of the article is to present the principles and scope of accounting policy regulation in the area of financial assets in finance sector units. The study analyses the law on accounting and public finance.

Keywords: accounting policy, financial assets, a unit of the public finance sector.

1. Wstęp

Rachunkowość jednostek sektora finansów publicznych podlega regulacjom wynikającym z ogólnie obowiązujących norm prawa o rachunkowości, ale również szczególnym zasadom wynikającym ze specyfiki tego sektora. Jak zaznacza Nowak [2014, s. 186], „rachunkowość jest głównym instrumentem generowania i komunikowania miarodajnej informacji dla kontroli/regulacji zasobów i że, jako taka, jest w sektorze finansów publicznych działalnością świadczącą usługi na rzecz organów podmiotów sprawujących kontrolę nad zasobami. Zakres informacji, a zatem i zakres rachunkowości, zależy od rodzaju zasobów i nawiązujących do nich zobligowań oraz od zakresu i zasięgu ich kontroli/regulacji”. Sektor publiczny bazuje na zasobach publicznych, których sposób rozdysponowania podlega szczególnej kontroli. Realizacja funkcji kontrolnej rachunkowości wymaga wdrożenia właściwych instrumentów. Jednym z nich jest przyjęta, dostosowana do specyfiki jednostki, polityka rachunkowości. Istotnym składnikiem zasobów jednostek sektora finansów publicznych są aktywa finansowe umożliwiające realizację celów pozaekonomicznych i będące przedmiotem kontroli. Sposób prezentacji informacji o aktywach finansowych znajdujących się w dyspozycji jednostki uzależniony jest od rozwiązań przyjętych w ramach polityki rachunkowości. Regulacje prawa o rachunkowości, specyficzne dla jednostek sektora publicznego, cechuje pewna autonomiczność względem ogólnie obowiązujących zasad. Zwiększenie użyteczności sprawozdań finansowych wymaga opracowania spójnych rozwiązań, dzięki którym porównywalność tych raportów wzrośnie. Wagę tego problemu podkreśla zwiększenie powiązań finansowych sektora publicznego i prywatnego oraz globalizacja procesów gospodarczych dotycząca również sektora publicznego.

Celem artykułu jest przedstawienie zakresu i zasad stanowienia polityki rachunkowości w jednostkach sektora finansów publicznych w obszarze aktywów finansowych. Efektywność funkcjonowania tych jednostek określa stopień realizacji powierzonych im zadań oraz sposób gospodarowania środkami finansowymi. Z tego też powodu aktywa finansowe, zasady ich wyceny i sposób prezentacji stanowią element zasobów majątkowych podlegających szczególnej ocenie. W opracowaniu dokonano analizy obowiązujących przepisów prawa z zakresu finansów publicznych i rachunkowości.

2. Podstawy prawne tworzenia polityki rachunkowości w jednostkach sektora finansów publicznych

Zasady i zakres rachunkowości zostały określone w Ustawie z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości [Ustawa z dnia 29 września 1994 r.] i dotyczą podmiotów zobligowanych do prowadzenia rachunkowości zgodnie z jej przepisami. Zakres podmiotowy wskazano w art. 2 ust. 1 ustawy o rachunkowości, a wśród jednostek zobowiązanych do stosowania jej przepisów wymieniono m.in.:

- gminy, powiaty, województwa i ich związki,
- państwowe, gminne, powiatowe i wojewódzkie jednostki budżetowe,
- gminne, powiatowe i wojewódzkie zakłady budżetowe.

Rachunkowość jednostki obejmuje [Ustawa z dnia 29 września 1994 r., art. 4 ust. 3]:

- przyjęte zasady (politykę) rachunkowości,
- prowadzenie, na podstawie dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych ujmujących zapisy zdarzeń w porządku chronologicznym i systematycznym,
- okresowe ustalanie lub sprawdzanie drogą inwentaryzacji rzeczywistego stanu aktywów i pasywów,
- wycenę aktywów i pasywów oraz ustalanie wyniku finansowego,
- sporządzanie sprawozdań finansowych,
- gromadzenie i przechowywanie dowodów księgowych oraz pozostałej dokumentacji przewidzianej ustawą o rachunkowości,
- badanie, składanie do właściwego rejestru sądowego, udostępnianie i ogłaszanie sprawozdań finansowych w sytuacjach określonych prawem.

Zasady prowadzenia rachunkowości podlegają uszczegółowieniu w polityce rachunkowości, za której opracowanie odpowiedzialny jest kierownik jednostki¹. W odniesieniu do jednostek sektora finansów publicznych zasady prowadzenia rachunkowości i kształt polityki rachunkowości wynikają ze specyficznych zasad funkcjonowania tych podmiotów określonych w Ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Ustawa ofpubl), znajdujących rozwinięcie w regulacjach

¹ Za opracowanie i aktualizację polityki rachunkowości odpowiedzialny jest kierownik jednostki [Ustawa z dnia 29 września 1994 r., art. 10 ust. 2], który zgodnie z art. 53 ust. 1 Ustawy ofpubl odpowiada również za całość gospodarki finansowej tej jednostki. Kierownik jednostki może powierzyć określone obowiązki w zakresie gospodarki finansowej innemu pracownikowi jednostki [Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r., art. 53 ust. 2]. Zgodnie z art. 54 ust. 1 Ustawy ofpubl obowiązek opracowania polityki rachunkowości może zostać przeniesiony na głównego księgowego, jest to bowiem pracownik odpowiedzialny za:

- prowadzenie rachunkowości jednostki,
- wykonywanie dyspozycji środkami pieniężnymi,
- dokonywanie wstępnej kontroli:
 - zgodności operacji gospodarczych i finansowych z planem finansowym,
 - kompletności i rzetelności dokumentów dotyczących operacji gospodarczych i finansowych.

Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2010 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej [Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2010 r.], dalej zwanego RMF szczeg.zas.rach.

W art. 40 ust. 1 Ustawy ofpubl wskazano wprost, że jednostki prowadzą rachunkowość zgodnie z przepisami o rachunkowości, z uwzględnieniem zasad prawa o finansach publicznych. Natomiast szczególne zasady rachunkowości charakteryzujące sektor publiczny dotyczą [Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r., art. 40 ust. 2]:

- 1) ewidencji wykonania budżetu,
- 2) ewidencji wykonania budżetu w układzie zadaniowym,
- 3) ewidencji aktywów trwałych stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego,
- 4) wyceny poszczególnych składników aktywów i pasywów,
- 5) sporządzania sprawozdań finansowych oraz odbiorców tych sprawozdań i decydują o ostatecznym kształcie polityki rachunkowości określonej jednostki.

Należy zaznaczyć, że niektóre unormowania aktów wykonawczych do Ustawy ofpubl wprowadzają w wybranych obszarach rachunkowości jednostek sektora finansów publicznych rozwiązania odmienne od obowiązujących w Ustawie o rachunkowości. Równocześnie należy mieć świadomość nieadekwatności sposobu zdefiniowania w Ustawie o rachunkowości niektórych kategorii rachunkowości do warunków działania jednostek sektora finansów publicznych [Rup 2012, s. 13].

3. Pojęcie i zakres polityki rachunkowości

Polityka rachunkowości to bazowy, zbiorczy, wewnętrzny akt prawny, prejudycjalny dla całego systemu rachunkowości [Jeżewska 2013, s. 1], determinujący kształt informacji wyjściowej generowanej przez ten system. W literaturze przedmiotu określa się politykę rachunkowości jako:

- swoisty plan działania przedsiębiorstwa o obszarze rachunkowości (wymiar makroekonomiczny),
- sposób komunikacji z otoczeniem przez określenie zasad sporządzania i z rodzajem sporządzanej oraz prezentowanej sprawozdawczości (wymiar mikroekonomiczny) [Kalita, Żukowska 2012, s. 44].

W szerokim ujęciu polityka rachunkowości obejmuje takie płaszczyzny, jak:

- metody szacowania wartości składników aktywów i pasywów,
- procedury, techniki, zasady organizacji rachunkowości przyjęte w danej jednostce [Kabalski 2009, s. 21].

Analiza treści i zakresu pojęcia polityki rachunkowości pozwala wyłonić jej trzy warstwy [Kalita, Żukowska 2012, s. 41]:

- koncepcyjną, która dotyczy zasad wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania wyniku finansowego,
- techniczną, odnoszącą się do zasad prowadzenia ksiąg rachunkowych, ustalenia roku obrotowego, systemu ochrony danych,
- kontrolną – dotyczącą całego systemu rachunkowości.

Zgodnie z obowiązującym prawem bilansowym polityka (zasady) rachunkowości [Ustawa z dnia 29 września 1994 r., art., 3 ust. 1 pkt 11] obejmuje wybrane i stosowane przez jednostkę rozwiązania dopuszczone ustawą, w tym także określone w MSR, zapewniające wymaganą jakość sprawozdań finansowych. Polityka rachunkowości stanowi dokument (sporządzony w języku polskim i mający formę pisemną), który podlega przechowywaniu przez okres nie krótszy niż 5 lat od upływu jej ważności [Ustawa z dnia 29 września 1994 r., art. 74 ust. 2 pkt 5]. Powinna ona zawierać informacje dotyczące przede wszystkim [Ustawa z dnia 29 września 1994 r., art. 10 ust. 1]:

1) określenia roku obrotowego i wchodzących w jego skład okresów sprawozdawczych;

2) metod wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania wyniku finansowego;

3) sposobu prowadzenia ksiąg rachunkowych, w tym co najmniej:

- zakładowego planu kont, ustalającego wykaz kont księgi głównej, przyjęte zasady klasyfikacji zdarzeń, zasady prowadzenia kont ksiąg pomocniczych oraz ich powiązania z kontami księgi głównej,
- wykazu ksiąg rachunkowych,
- opisu systemu przetwarzania danych;

4) systemu służącego ochronie danych i ich zbiorów, w tym dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych i innych dokumentów stanowiących podstawę dokonanych w nich zapisów.

Wymieniony katalog stanowi zbiór otwarty i równocześnie pewne minimum co do zakresu polityki rachunkowości. Jednostki sektora finansów publicznych mają obowiązek uwzględnienia w polityce rachunkowości rozwiązań szczególnych (por. tab. 1), warunkujących rzetelność i jasność odwzorowania przebiegu procesów gospodarczych w księgach rachunkowych i w sprawozdaniach finansowych z uwzględnieniem specyfiki tego sektora.

Najbardziej rozbudowaną część polityki rachunkowości stanowi opis sposobu prowadzenia ksiąg rachunkowych, w tym zakładowego planu kont, którego budowa opiera się na konstrukcji wzorcowych planów kont określonych w zał. nr 3 Ustawy o publikacji z uwzględnieniem specyfiki jednostki, jej formy organizacyjnej, zasad finansowania i rodzaju prowadzonej działalności.

W jednostkach sektora finansów publicznych sfera techniczna i kontrolna odgrywają bardzo istotną rolę ze względu na sposób kontrolowania przepływu środków finansowych. Jednak to warstwa koncepcyjna decyduje o kształcie sprawozdania finansowego i wizerunku jednostki w nim zawartym.

Tabela 1. Szczególne zasady rachunkowości jednostek sektora finansów publicznych wynikające z Ustawy ofpubl i RMF szczeg.zas.rach.

<p>Szczególne zasady rachunkowości dla:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budżetu państwa, – budżetów jednostek samorządu terytorialnego, – jednostek budżetowych, – samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych, – państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej
<p>Warstwa koncepcyjna</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wyceny składników aktywów i pasywów wyrażonych w walutach obcych dokonuje się nie później niż na koniec kwartału, 2) odsetki od nieterminowych płatności nalicza się i ewidencjonuje nie później niż na koniec każdego kwartału, 3) dochody i wydatki ujmuje się w terminie ich zapłaty, niezależnie od rocznego budżetu, którego dotyczą
<p>Warstwa techniczna</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) w księgach rachunkowych ujmuje się wszystkie etapy rozliczeń poprzedzające płatność dochodów i wydatków, a w zakresie wydatków i kosztów – także zaangażowanie środków; 2) ustalając zakładowy plan kont, należy się kierować układem wzorcowych planów kont zamieszczonych w RMF szczeg.zas.rach, które: <ul style="list-style-type: none"> – mogą być ograniczone jedynie o konta służące do księgowania operacji gospodarczych niewystępujących w jednostce lub placówce albo uzupełnione o konta zgodne co do treści ekonomicznej, w tym również z wykorzystaniem symboli kont, które nie mają zastosowania w jednostce, – w odniesieniu do planu kont dla budżetu jednostki samorządu terytorialnego mogą być uzupełnione o właściwe konta planu kont dla jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych, – mogą podlegać podziałowi na konta syntetyczne; 3) stosowana technika księgowości powinna umożliwić ustalenie wartości obrotów określonych kont wykazywanych w sprawozdaniach; 4) dostosowanie planu kont do potrzeb informacyjnych przez uwzględnienie dodatkowych klasyfikacji zasobów i strumieni
<p>Warstwa kontrolna</p> <p>Zakładowy plan kont powinien:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapewnić możliwość sporządzenia sprawozdań finansowych, sprawozdań budżetowych lub innych sprawozdań, – uwzględniać ustalenia dysponenta części budżetowej lub zarządu jednostki samorządu terytorialnego dotyczące zasad grupowania operacji gospodarczych istotnych dla rodzaju działalności

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r., art. 40; Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2010 r., § 15, 16].

4. Zasady ujmowania i wyceny aktywów finansowych w jednostkach sektora finansów publicznych

W sektorze publicznym przepływy finansowe stanowią najistotniejszą grupę zdarzeń gospodarczych. Gospodarowanie środkami pieniężnymi w związku z realizacją celów publicznych należy uznać za istotę finansów publicznych. Stąd też niezwykle istotną kwestią jest kontrola stanu tych środków, ich wartości i dyspozycyjności.

Aktywa finansowe stanowią składnik majątku o wysokim stopniu płynności, zalicza się do nich aktywa pieniężne, instrumenty kapitałowe wyemitowane przez inne jednostki, a także wynikające z kontraktu prawo do otrzymania aktywów pieniężnych lub prawo do wymiany instrumentów finansowych z inną jednostką na korzystnych warunkach [Ustawa z dnia 29 września 1994 r., art. 3 ust. 1 pkt 24]. Najbardziej płynnym zasobem są aktywa pieniężne, do których zalicza się aktywa w formie krajowych środków płatniczych, walut obcych i dewiz. Do aktywów pieniężnych zalicza się również inne aktywa finansowe, w tym szczególnie naliczone odsetki od aktywów finansowych² [Ustawa z dnia 29 września 1994 r., art. 3 ust. 1 pkt 25]. Posiadanie aktywów finansowych oznacza formę inwestycji. W zależności od sposobu i czasu realizacji korzyści ekonomicznych generowanych przez inwestycje wykazywane są one w bilansie w podziale na aktywa trwałe i obrotowe. Zgodnie z układem bilansowym [Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2010 r.] do aktów trwałych zalicza się m.in.:

- udziały wniesione do spółek z ograniczoną odpowiedzialnością i spółdzielni, zakupione akcje spółek akcyjnych (przeznaczone do zbycia w okresie dłuższym niż rok),
- obligacje, skrypty dłużne i inne papiery wartościowe (bony skarbowe, listy zastawne, certyfikaty inwestycyjne, weksle obce o terminie wykupu dłuższym niż rok,
- inne długoterminowe aktywa finansowe.

Aktywa obrotowe obejmują natomiast krótkoterminowe aktywa finansowe, takie jak aktywa pieniężne, instrumenty kapitałowe wyemitowane przez inne jednostki, a także wynikające z kontraktu prawo do otrzymania aktywów pieniężnych lub do wymiany instrumentów finansowych z inną jednostką na korzystnych warunkach, płatne i wymagalne lub przeznaczone do zbycia w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego lub daty ich założenia, wystawienia lub nabycia.

W bilansie jednostki budżetowej i samorządowego zakładu budżetowego krótkoterminowe aktywa finansowe wykazywane są w podziale na grupy:

- środki pieniężne w kasie,
- środki na rachunkach bankowych,

² Jeżeli aktywa te są płatne lub wymagalne w ciągu 3 miesięcy od dnia ich otrzymania, wystawienia, nabycia lub założenia (lokaty), to na potrzeby rachunku przepływów pieniężnych zalicza się je do środków pieniężnych, chyba że ujmuje się je w przepływach z działalności inwestycyjnej (lokacyjnej).

- inne środki pieniężne,
- akcje lub udziały,
- inne papiery wartościowe, np. obligacje, bony skarbowe, weksle i inne dłużne papiery wartościowe o terminie wykupu powyżej 3 miesięcy i poniżej jednego roku,
- inne krótkoterminowe aktywa.

Formę inwestycji stanowią także udzielone z budżetu jednostki samorządu terytorialnego pożyczki, które zostaną wykazane w bilansie wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego jako długo- lub krótkoterminowe należności budżetowe.

Należy zaznaczyć, że w jednostkach sektora finansów publicznych istnieją ograniczenia w swobodzie zawierania czynności prawnych, co przekłada się na zacieśnienie kręgu możliwych form lokowania środków finansowych.

Zgodnie z art. 48 ust. 1 Ustawy ofpubl określone jednostki³ mogą dokonywać lokat wolnych środków (z wyjątkiem środków pochodzących z dotacji z budżetu):

- w skarbowych papierach wartościowych⁴,
- w obligacjach emitowanych przez jednostki samorządu terytorialnego,
- na rachunkach bankowych w bankach mających siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- w formie depozytu u ministra finansów.

Wymienione formy lokowania wolnych środków stanowią aktywa finansowe o określonym terminie wymagalności (lub aktywa pieniężne) i możliwej do ustalenia skorygowanej cenie nabycia.

Należy nadmienić, że zgodnie z art. 49 ust. 1 Ustawy ofpubl jednostki sektora finansów publicznych, z wyłączeniem jednostek samorządu terytorialnego, nie mogą posiadać, obejmować lub nabywać udziałów czy też akcji w spółkach ani nabywać obligacji emitowanych przez podmioty inne niż Skarb Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, a także udziałów w spółdzielniach (chyba że odrębna ustawa stanowi inaczej). Ograniczenie to ma na celu minimalizację ryzyka związanego z inwestycją w aktywa finansowe, których wartość jest uzależniona od wielu zmiennych rynkowych. Zmiany wprowadzone w Ustawie ofpubl miały na celu zwiększenie

³ Do jednostek mających takie uprawnienia zalicza się m.in.:

- jednostki samorządu terytorialnego,
- instytucje gospodarki budżetowej,
- ZUS, KRUS,
- samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej,
- uczelnie publiczne, Polska Akademia Nauk,
- instytucje kultury.

⁴ Skarbowe papiery wartościowe mogą być emitowane lub wystawiane jako papiery wartościowe o pierwotnym terminie wykupu [Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r., art. 96]:

- nie dłuższym niż rok, do których zalicza się w szczególności bony skarbowe (krótkoterminowe skarbowe papiery wartościowe),
- dłuższym niż rok, do których zalicza się w szczególności obligacje skarbowe.

efektywności wykorzystania aktywów finansowych⁵ (z zachowaniem bezpieczeństwa), a co za tym idzie – zmniejszenie potrzeb pożyczkowych i poprawę płynności budżetu państwa.

Kształtując politykę rachunkowości w obszarze aktywów finansowych, należy zwrócić uwagę nie tylko na zakres składników majątku kwalifikowanych do tej grupy, ale również na rozwiązania w zakresie metod ich wyceny.

Ogólne zasady wyceny aktywów finansowych zostały nakreślone w Ustawie o rachunkowości. Zgodnie z art. 35 ust. 1 Ustawy o rachunkowości nabyte lub powstałe aktywa finansowe oraz inne inwestycje ujmuje się w księgach rachunkowych na dzień ich nabycia lub powstania według:

- ceny nabycia albo
- ceny zakupu, jeżeli koszty przeprowadzenia i rozliczenia transakcji nie są istotne.

RMF szczeg.zas.rach nie określa szczegółowych zasad początkowego ujęcia inwestycji, jedynie kierując się zasadą kasową i opisem konta 751– Koszty finansowe, można przypuszczać, że aktywa te są wprowadzane do ksiąg według ceny nabycia.

Ze względu na nadrzędny cel rachunkowości o wiele istotniejsza jest wycena bilansowa. W przypadku inwestycji krótkoterminowych [Ustawa z dnia 29 września 1994 r., art. 28 ust. 1 pkt 5] wycenianych według:

- niższej z dwóch wartości – ceny nabycia lub ceny (wartości) rynkowej – zmiany wartości początkowej wynikające z utraty wartości aktywów lub wycofania się z odpisu aktualizującego (nie wyżej niż pierwotna cena nabycia) zaliczane są odpowiednio do kosztów lub przychodów finansowych;
- ceny (wartości) rynkowej – zmiany wartości zaliczane są w pełnej wysokości do przychodów lub kosztów finansowych.

Opis zasad funkcjonowania kont krótkoterminowych aktywów finansowych, kosztów i przychodów finansowych w żaden sposób nie odnosi się do zmian wartości bilansowej krótkoterminowych inwestycji, niemniej wymieniając pozycje ujmowane na tych kontach, użyto sformułowania ‘w szczególności’. Takie podejście nie wyklucza możliwości zastosowania modelu wyceny w wartości rynkowej inwestycji krótkoterminowych.

⁵ Zgodnie z art. 48 ust. 2 i 3 Ustawy ofpubl m.in. takie jednostki, jak:

- agencje wykonawcze,
- instytucje gospodarki budżetowej,
- Narodowy Fundusz Zdrowia,
- Polska Akademia Nauk,
- państwowe instytucje kultury,
- samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, dla których organem tworzącym jest minister,
- centralny organ administracji rządowej,

mają obowiązek lokowania wolnych środków finansowych w formie depozytu u ministra finansów. Ponieważ depozyty te dotyczą wolnych środków znajdujących się w dyspozycji jednostki, niewydatkowanych w określonym dniu na wykonanie zadań czy też jej funkcjonowanie, mogą być traktowane jedynie jako krótkoterminowa lokata.

Zgodnie z art. 28 ust. 1 pkt 3 Ustawy o rachunkowości udziały w innych jednostkach (akcje i udziały) oraz inne inwestycje zaliczone do aktywów trwałych należy wycenić na dzień bilansowy według:

- ceny nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości lub
- według wartości godziwej albo
- skorygowanej ceny nabycia – jeżeli dla danego składnika aktywów został określony termin wymagalności.

Wartość w cenie nabycia można przeszacować do wartości w cenie rynkowej, a różnicę z przeszacowania rozliczyć zgodnie z art. 35 ust. 4 Ustawy o rachunkowości, to znaczy odnieść na kapitał z aktualizacji wyceny lub wynik finansowy zależnie od kierunku zmian wartości i wcześniejszych przeszacowań. Natomiast inwestycje krótkoterminowe wycenia się według ceny (wartości) rynkowej albo według niższej z dwóch wartości – ceny nabycia lub ceny (wartości) rynkowej.

W odniesieniu do jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych, analizując treść RMF *szczeg.zas.rach.*, można wnioskować, że zmiana wartości inwestycji długoterminowych może mieć tylko charakter ujemny. Opis konta 073-Odpisy aktualizujące długoterminowe aktywa finansowe wskazuje, że może ono mieć jedynie saldo kredytowe oznaczające utratę wartości inwestycji odnoszoną w ciężar kosztów finansowych. W przypadku wycofania się z odpisu aktualizującego wzrost wartości do poziomu pierwotnej ceny nabycia odnoszony jest na dobro przychodów finansowych. Należy zaznaczyć, że opis zasad funkcjonowania kont długoterminowych aktywów finansowych i konta korygującego w postaci odpisów aktualizujących, kosztów i przychodów finansowych oraz funduszu jednostki nie przewiduje możliwości wyceny inwestycji według wartości rynkowej. Prawo do zastosowania tego modelu wyceny nie zostało jednak w żaden sposób ograniczone. Odwołując się do przyjętych szczególnych zasad ujmowania skutków przeszacowania wartości środków trwałych, a także faktu zaliczenia wydatków na zakup i objęcie akcji oraz wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego do grupy wydatków majątkowych [Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r., art. 124 ust. 4 pkt 1], można wnioskować, że wzrost wartości rynkowej powyżej pierwotnej ceny nabycia powinien być rozliczany w korespondencji z funduszem jednostki⁶. Kolejne zmiany wartości przeszacowanych inwestycji długoterminowych należałoby rozliczać analogicznie do zapisów art. 35 ust. 4 Ustawy o rachunkowości.

W literaturze przedmiotu prezentowany jest pogląd, że sposób wyceny inwestycji w aktywa finansowe powinien uwzględniać funkcję, jaką pełnią te składniki aktywów, a jednostki sektora finansów publicznych nie zajmują się działalnością inwestycyjną. Z tego powodu można przyjąć, że celem posiadania tych aktywów nie jest osiągnięcie korzyści ekonomicznych z tytułu wzrostu ich wartości rynkowej, a co za tym idzie – wycena według wartości rynkowej, wyższej od pierwotnej ceny nabycia, nie znajduje uzasadnienia [Rup 2014, s. 76]. Należy jednak zaznaczyć, że

⁶ Rozwiązanie takie przedstawiła K. Winiarska w [Winiarska 2013, s. 165].

założenie takie nie wyklucza prawa do wyceny inwestycji według modelu wartości godziwej. Pomimo kolejnych nowelizacji RMF *szczeg.zas.rach.*, pominięto jednak ten aspekt wyceny.

Wskazane w Ustawie o rachunkowości rozwiązania w obszarze zasad kwalifikowania i wyceny aktywów finansowych podlegają uszczegółowieniu w postaci aktu wykonawczego, jakim jest Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych, dalej RMF dot. instrumentów. Na mocy Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 27 października 2015 r. zmieniającego RMF dot. instrumentów uchylono zapis zwalniający jednostki, których sprawozdanie finansowe nie podlegało badaniu, ze stosowania przepisów tego rozporządzenia. Obecnie jedynie podmioty wymienione w art. 28b Ustawy o rachunkowości mogą korzystać z tego zwolnienia⁷. Do grupy tej nie zaliczono jednostek sektora finansów publicznych. Obowiązek implementacji rozwiązań zawartych w RMF dot. instrumentów wiąże się z koniecznością zmiany polityki rachunkowości jednostek sektora finansów publicznych w tym obszarze, odmiennym klasyfikowaniem aktywów finansowych do poszczególnych grup instrumentów, zastosowaniem wartości godziwej i skorygowanej ceny nabycia jako kategorii wyceny. Zmiana taka oznacza konieczność dostosowania szczególnych zasad rachunkowości sektora publicznego do ogólnie obowiązujących regulacji. Pomimo ograniczonych możliwości inwestowania wycena w wartości godziwej może być stosowana w przypadku nabytych udziałów, akcji w spółkach prawa handlowego, a skorygowana cena nabycia może stanowić podstawę wyceny nabytych obligacji lub udzielonych pożyczek. Implementacja regulacji zawartych w RMF dot. instrumentów wymaga jednak wypracowania nowych rozwiązań uwzględniających specyfikę finansów i rachunkowości sektora publicznego.

W przypadku jednostek sektora finansów publicznych opracowano międzynarodowe Standardy Rachunkowości Sektora Publicznego (MRSP/IPSAS), które obecnie nie mają wiążącej mocy prawnej i mogą jedynie służyć jako pomoc w przypadku braku regulacji na gruncie legislacji krajowych [Kaczurak-Kozak 2011, s. 305]. Na

⁷ Zgodnie z art. 28b. ust. 1 Ustawy o rachunkowości jednostki, które za poprzedni rok obrotowy nie przekroczyły co najmniej dwóch z następujących trzech wielkości:

- 1) 17 000 000 zł – w przypadku sumy aktywów bilansu na koniec roku obrotowego,
- 2) 34 000 000 zł – w przypadku przychodów netto ze sprzedaży towarów i produktów za rok obrotowy,
- 3) 50 osób – w przypadku średniorocznego zatrudnienia w przeliczeniu na pełne etaty – mogą nie stosować przepisów wydanych na podstawie art. 81 ust. 2 pkt 4 Ustawy o rachunkowości, to znaczy RMF dot. instrumentów.

2. Przepisu ust. 1 Ustawy o rachunkowości nie stosuje się do jednostek, o których mowa w art. 3 ust. 1e pkt 1-6 (np. banków, emitentów papierów wartościowych, krajowych instytucji płatniczych, instytucji pieniądza elektronicznego) oraz jednostek mikro.

szczeblu międzynarodowym w obszarze instrumentów finansowych podstawowe znaczenie mają:

- Międzynarodowy Standard Rachunkowości Sektora Publicznego nr 28 „Instrumenty finansowe: Prezentacja” (MSRSP nr 28) [Oleksyk 2012a, s. 1],
- Międzynarodowy Standard Rachunkowości Sektora Publicznego nr 29 „Ujmowanie i wycena” (MSRSP nr 29) [Oleksyk 2012b, s. 1].

W standardach tych przedstawiono zasady:

- 1) kwalifikowania instrumentów finansowych do jednej z czterech grup:
 - aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy,
 - inwestycji utrzymywanych do terminu zapadalności,
 - pożyczek udzielonych oraz innych należności własnych,
 - aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży,
- 2) ujmowania instrumentów finansowych w bilansie,
- 3) ujmowania korzyści i strat związanych z danym instrumentem,
- 4) kompensowania aktywów finansowych i zobowiązań finansowych.

Rozwiązania zawarte w MSRSP nr 28 i MSRSP nr 29 stanowią pewien spójny zestaw zasad, jednak ogólna ich koncepcja może odbiegać od ogólnych ram prawa krajowego i z tego powodu ograniczać możliwość ich implementacji.

5. Zakończenie

Celem opracowania polityki rachunkowości jest stworzenie spójnej koncepcji opisu procesów zachodzących w podmiocie, pozwalającej w sposób wierny odzwierciedlić sytuację ekonomiczną jednostki w sprawozdaniu. Jednostki sektora finansów publicznych, wybierając określone zasady rachunkowości, muszą uwzględnić specyfikę zasad ich finansowania wynikającą z Ustawy ofpubl i aktów wykonawczych do niej. „Rachunkowość jako system odwzorowania, predykcji i komunikowania stanów i dynamiki pozycji zasobowej podmiotu ekonomicznego pełni tę funkcję bez względu na sektorową przynależność podmiotu. Sposób pełnienia tej funkcji modyfikowany jest specyfiką danego sektora gospodarstwa krajowego i sposobu realizowanej w nim kontroli/regulacji zasobów” [Nowak 2014, s. 193]. Zasady ujmowania i wyceny aktywów finansowych zawarte w Ustawie o rachunkowości i przepisach wykonawczych do niej są dostosowane do sposobu funkcjonowania podmiotów realizujących założone cele gospodarcze, ocenianych ze względu na ich efektywność ekonomiczną. Jednostki sektora finansów publicznych są oceniane przez pryzmat realizacji założonych celów społecznych, a miarą efektywności ich funkcjonowania jest sposób gospodarowania środkami publicznymi. Przepływy finansowe w sektorze publicznym podlegają szczególnej kontroli, a aktywa finansowe traktowane są jako przedmiot tych przepływów. Z tego też powodu można przyjąć, że wycena aktywów finansowych przez pryzmat spodziewanych przyszłych korzyści ekonomicznych generowanych przez te aktywa (zwłaszcza w bardzo krótkiej perspektywie ze względu na zasady lokowania środków finansowych) może mieć marginalne

znaczenie. O wiele istotniejsze wydaje się zabezpieczenie środków finansowych na pokrycie planowanych wydatków i określenie ich wartości możliwej do zrealizowania, a nie prognozowanej.

Globalizacja procesów gospodarczych objęła również sektor publiczny. Standaryzacja rachunkowości sektora publicznego ma na celu poprawę zarządzania finansowego i odpowiedzialności w podmiotach tego sektora [Winiarska 2013, s. 40]. W literaturze przedmiotu przytaczane są opinie, że obowiązek stosowania MSRSP ułatwiłby pracę międzynarodowych agencji ratingowych oceniających zdolność poszczególnych krajów i podmiotów do spłaty zobowiązań z tytułu wyemitowanych dłużnych papierów [Oleksyk 2012c, s. 1]. W tym przypadku wycena według skorygowanej ceny nabycia umożliwia ustalenie godziwej wartości aktywów/zobowiązań finansowych, a równocześnie zachowanie spójnych rozwiązań w zakresie wyceny aktywów finansowych wymagałoby wprowadzenia kategorii wartości rynkowej. Standaryzacja rachunkowości sektora publicznego znajduje zarówno zwolenników, jak i przeciwników. Do najważniejszych jej atutów zalicza się podniesienie jakości sprawozdawczości finansowej, ujednoczenie zasad rachunkowości wewnątrz Unii Europejskiej, wypracowanie wzorcowych rozwiązań. Wśród wad ujednoczenia zasad rachunkowości sektora publicznego wymienia się wysokie koszty wprowadzenia MSRSP do unijnego porządku prawnego, złożoność regulacji. Jednym z zastrzeżeń jest również zbliżenie do rozwiązań obowiązujących w sektorze prywatnym, a w konsekwencji przygotowanie sprawozdań finansowych zgodnie z potrzebami inwestorów, którzy nie są głównymi adresatami tych raportów [Kaczurak-Kozak 2013, s. 101].

Nowelizacja Ustawy o rachunkowości spowodowała zmiany w zasadach rachunkowości podmiotów sektora prywatnego i publicznego. Szczególne zasady rachunkowości jednostek sektora finansów publicznych wymagają uwzględnienia tych zmian w celu wyeliminowania niespójności i zwiększenia ich przejrzystości.

Literatura

- Jeżewska A., 2013, *Polityka rachunkowości – nieprawidłowości*, http://samorząd.infor.pl/sektor/finanse/rachunkowosc_budzetowa/676471,Polityka-rachunkowosci-nieprawidlowosci.html (dostęp: 12.06.2016).
- Kabalski P., 2009, *Polityka rachunkowości w spółce stosującej MSSF*, SKwP, Warszawa.
- Kaczurak-Kozak M., 2011, *Zasady (polityka) rachunkowości i prowadzenie ksiąg rachunkowych w samorządowych jednostkach budżetowych*, PWSZ IPIA Studia Lubuskie, t. VII, Sulechów, s. 287-306.
- Kaczurak-Kozak M., 2013, *Charakter Międzynarodowych Standardów Rachunkowości Sektora Publicznego i ich przydatność – opinie*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia, nr 61 (nr 765), s. 101-107.
- Kalita J., Żukowska H., 2012, *Polityka rachunkowości – uniwersalizm a specyfika w różnych podmiotach rachunkowości*, [w:] Wrona M., Janik W. (red.), *Polityka rachunkowości w teorii i w praktyce*, Wydawnictwo KUL, Lublin.

- Nowak W.E., 2014, *Rachunkowość sektora finansów publicznych jako rachunkowość branżowa*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 373, *Branżowe problemy rachunkowości i podatków*, Wrocław, s. 182-194.
- Oleksyk P., 2012a, *Standaryzacja rachunkowości budżetowej*, http://www.taxfin.pl/arttykul,2162,Standaryzacja_rachunkowosci_budzetowej.html (dostęp: 6.06.2016).
- Oleksyk P., 2012b, *MSRSP 28 Instrumenty finansowe: Prezentacja*, http://www.taxfin.pl/arttyku-1,2300,MSRSP_28_Instrumenty_finansowe_Prezentacja.html (dostęp: 6.06.2016).
- Oleksyk P., 2012c, *MSRSP 29 Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena*, http://www.taxfin.pl/arttykul,2379,MSRSP_29_Instrumenty_finansowe_ujmowanie_i_wycena.html (dostęp: 6.06.2016).
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2010 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, tekst jednolity, DzU 2013, poz. 289, z późn. zm.: DzU 2015, poz. 1954.
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych, DzU 2001, nr 149, poz. 1674, DzU 2004, nr 31, poz. 266, DzU 2005, nr 256, poz. 2146, DzU 2008, nr 228, poz. 1508, DzU 2015, poz. 1850.
- Rup W., 2012, *Wzory księgowai w jednostce budżetowej*, ODDK, Gdańsk.
- Rup W., 2014, *Sprawozdanie finansowe za 2014 rok państwowych i samorządowych jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, jednostek samorządu terytorialnego*, ODDK, Gdańsk.
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, tekst jednolity, DzU 2013, poz. 885, 938, 1646, z późn. zm.: DzU 2014, poz. 379, 911, 1146, 1626, 1877; DzU 2015, poz. 238, 532, 1045, 1117, 1130, 1189, 1190, 1269, 1358, 1513, 1830, 1854, 1890, 2150; DzU 2016, poz. 195.
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, tekst jednolity z dnia 30 stycznia 2013 r., DzU 2013, poz. 330 z późn. zm., DzU 2013, poz. 614; DzU 2014, poz. 768, 1100; DzU 2015, poz. 4, 978, 1045, 1166, 1333, 1844.
- Winiarska K., Kaczurak-Kozak M., 2013, *Rachunkowość budżetowa*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa.